

Brüssel, 16.12.2015
COM(2015) 652 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Programmi „Kodanike Euroopa” (2007–2013) rakendamine, tulemused ja üldhinnang

{SWD(2015) 286 final}

{SWD(2015) 287 final}

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Programmi „Kodanike Euroopa” (2007–2013) rakendamine, tulemused ja üldhinnang

Otsuse nr 1904/2006/EÜ¹ kohaselt ja välise järelhindamise kokkuvõtetele tuginedes² esitatakse selles aruandes programmi „Kodanike Euroopa” (2007–2013) rakendamise ja tulemuste ülevaade ning üldhinnang.

1. TAUST

1.1. Sissejuhatus

Euroopa Liit (EL) on korduvalt tunnistanud vajadust tugevdada sidet liikmesriikide kodanikega ja anda neile võimalus osaleda üha tihedama liidu loomises, rõhutades samal ajal põhiväärtusi, mida Euroopa kodanikud jagavad.

Nende eesmärkide saavutamiseks loodi 2006. aasta detsembris seitsmeaastane (1. jaanuar 2007 kuni 31. detsember 2013) programm „Kodanike Euroopa”. Seda programmi peeti esimeseks sammuks sidusa strateegia ja poliitika suunas kodanike kaasamisel ühiskonnaellu. Selle eesmärk oli toetada eri tegevusi ja organisatsioone, kes edendavad kodanikuaktiivsust üksikisikute, kohalike omavalitsuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamise abil Euroopa integratsiooniprotsessi.

Programm „Kodanike Euroopa” (edaspidi „programm”) tugineb eelnevate meetmete elluviimisel saadud kogemustele, eriti neile, mis saadi aktiivse Euroopa Liidu kodakondsuse edendamiseks loodud tegevusprogrammi (2004–2006)³ raames, mis kinnitas vajadust arendada dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonide ja omavalitsuste vahel ning toetada kodanike osalust.

1.2. Programmi „Kodanike Euroopa” (2007–2013) eesmärgid

Programmi eesmärgid olid järgmised:

- anda kodanikele võimalus tegutseda koos ja osaleda üha tihedamalt kokku kasvava sellise Euroopa ehitamisel, mis on demokraatlik ja orienteeritud maailmale, mida ühendab ja rikastab selle kultuuriline mitmekesisus, ning seega arendada Euroopa Liidu kodakondsust;
- arendada Euroopa identiteeti, mis põhineb ühistel väärtustel, ajalool ja kultuuril;
- aidata kaasa sellele, et kodanikud tunnetaksid Euroopa Liitu omasena;
- parandada sallivust ja vastastikust mõistmist Euroopa kodanike vahel, austades ja edendades kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ning aidates samal ajal kaasa kultuuridevahelisele dialoogile.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1904/2006/EÜ, 12. detsember 2006, millega luuakse ajavahemikuks 2007–2013 programm „Kodanike Euroopa”, et edendada Euroopa kodanikuaktiivsust, ELT L 378, 27.12.2006, lk 32–40.

² Programmi „Kodanike Euroopa” järelhindamine, Coffey International ja Deloitte, 2015.

³ Nõukogu otsus 2004/100/EÜ, 26. jaanuar 2004, mille luuakse ühenduse tegevusprogramm aktiivse Euroopa Liidu kodakondsuse edendamiseks (kodanike osalus).

Programmi erieesmärgid olid järgmised:

- viia kokku inimesi kohalikest kogukondadest üle Euroopa, et jagada ja vahetada kogemusi, arvamusi ja väärtusi, õppida ajaloost ning valmistuda tulevikuks;
- edendada Euroopa kodakondsuse ja demokraatiaga, jagatud väärtuste, ühise ajaloo ja kultuuriga seotud tegevust, mõttevahetust ja arutelu Euroopa tasandil kodanikuühiskonna organisatsioonide koostöö kaudu;
- tuua Euroopa oma kodanikele lähemale, edendades euroopalikke väärtusi ja saavutusi, hoides samas mälestust Euroopa minevikust;
- soodustada kõigi osalevate riikide kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahelist suhtlust, aidates kaasa kultuuridevahelisele dialoogile ja rõhutada nii Euroopa mitmekesisust kui ka ühtsust, pöörates erilist tähelepanu tegevustele, mille eesmärk on tugevdada sidet enne 2004. aasta 30. aprilli Euroopa Liiduga ühinenud liikmesriikide ja pärast seda kuupäeva ühinenud liikmesriikide kodanike vahel.

Arvestades, et nii üld- kui ka erieesmärgid ning meetmed olid määratletud otsuses, millega luuakse ajavahemikuks 2007–2013 programm „Kodanike Euroopa”, siis oli komisjoni ja Hariduse, Audiovisuaalvaldkonna ja Kultuuri Rakendusameti kaalutusõigus programmi rakendamisel väike.

2. PÕHIMEETMED JA PROGRAMMI RAKENDAMINE

Programmi „Kodanike Euroopa” raames toetati rahaliselt mitmeid eri meetmeid, mis olid jagatud nelja rühma.

2.1. Programmi neli meetet

1. meede: aktiivsed Euroopa kodanikud

Selle meetme raames rahastati sõpruslinnade võrgustike ja kodanike kohtumiste korraldamist ning kodanike projekte, mis hõlmasid riikidevahelist ja valdkonnaülest mõõdet. Kõigi nende meetmete eesmärk oli tugevdada vastastikust tundmist ja mõistmist eri omavalitsuste ning kultuuride vahel. See meede hõlmas ka toetusmeetmeid, mille eesmärk oli parandada sõpruslinnade ja kodanike projektide kvaliteeti.

2. meede: aktiivne kodanikuühiskond Euroopas

Selle meetme raames anti struktuuriabi Euroopa ekspertrühmadele, kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja projektidele, mille algatasid kodanikuühiskonna organisatsioonid. Meetme eesmärk oli tugevdada nende võimet Euroopa tasandil tegutseda ja panustada seega programmi üldiste eesmärkide saavutamisse.

3. meede: üheskoos Euroopa heaks

Avalikkuse teravdatud tähelepanu all olevad üritused

Selle meetmega toetati Euroopa Komisjoni korraldatud üritusi, mis toimusid mõnel juhul koostöös liikmesriikide või teiste asjakohaste partneritega ja mille eesmärk oli teadvustada kodanikele Euroopa Liidu ajalugu, saavutusi ja väärtusi.

Uuringud, teave ja kommunikatsioon

Selleks et mõista paremini kodanikuaktiivsust Euroopa tasandil, viis komisjon läbi järgmised uuringuid:

- *Vabatahtlik tegevus Euroopa Liidus* (2010)
- *Uuring liikuvuse potentsiaali maksimeerimise kohta seoses Euroopa identiteedi loomise ja kodanike osaluse edendamise* (2011)
- *Kodanikuaktiivsus Euroopa Liidus* (2012)
- *Programmi „Kodanike Euroopa” mõju hindamine* (2013)

Teavet programmi tegevuste ja muude algatuste kohta kodakondsuse valdkonnas jagati veebisaidil ja teiste kommunikatsioonivahendite kaudu (brošüürid, teabelehed, DVD-d).

Programmi „Kodanike Euroopa” kontaktpunktid

Alates 2008. aastast on järk-järgult loodud kontaktpunkte, et tagada praktilise teabe levitamine programmi rakendamise, selle meetmete ja rahastamisvõimaluste kohta ning anda abi taotlejatele ja programmi toetusesaajatele.

2013. aastal töötas osalevates riikides 28 programmi „Kodanike Euroopa” kontaktpunkti, millest 22 said Euroopa Komisjonilt tegevustoetust.

4. meede: Euroopa mäletab

Selle meetme raames toetati projekte, mis keskendusid massihukkamiste ja küüditamiste ohvrite mälestamisele ning mälestuspaikade, mälestusmärkide ja arhiivide säilitamisele.

2.2. Eelarve

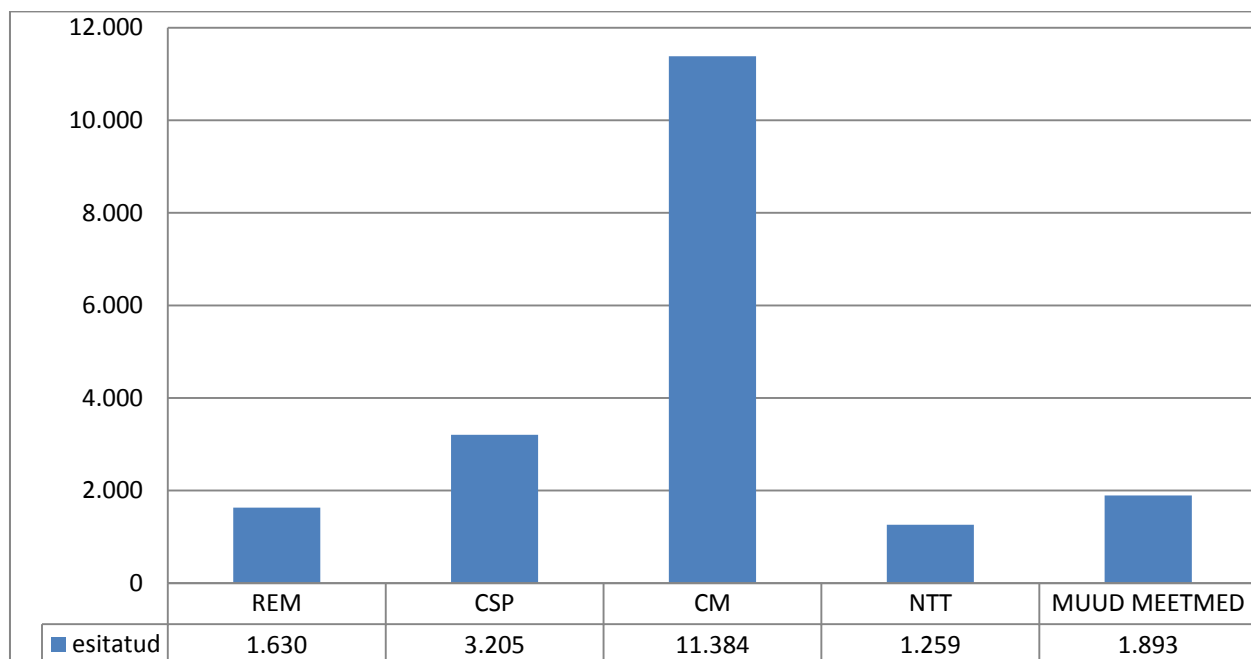
Programmi rakendamise eelarve oli ajavahemikus 1. jaanuar 2007 kuni 31. detsember 2013 215 miljonit eurot. Eelarvet kritiseeriti palju, sest leiti, et see on programmi ambitsioonikaid eesmärke ja tulemuste suuri ootuseid arvestades liiga väike.

Kogueelarve jagati programmi eri meetmete vahel järgmiselt: 78 280 miljonit eurot anti linnadele ja omavalitsustele mõlemat tüüpi sõpruslinnade projektide kaudu, 14 203 miljonit eurot kulutati ajaloolise mälu projektidele ja 35 077 miljonit eurot kodanikuühiskonna ja kodanike projektidele ning 49 935 miljonit eurot anti struktuuriabina ekspertrühmadele ja Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioonidele.

2.3. Saadud toetusetaotlused

Ajavahemikul 2007–2013 esitati ligikaudu 20 000 toetusetaotlust. Programmi neli põhimeedet olid sõpruslinnade kodanike kohtumised (CM), sõpruslinnade võrgustikud (NTT), ajaloolise mälu projektid (REM) ja kodanikuühiskonna projektid (CSP).

Esitatud taotlusi kokku (2007–2013)

Allikas: Tegevusaruanne 2007–2013 (EACEA)

Programmi taotluste arv kasvas ajavahemikus 2007–2013 stabiilselt rohkem kui 45 %. Suur osa taotlusi hõlmas sõpruslinnasid (pea kaks kolmandikku). Komisjon ja rakendusamet võtsid meetmeid, et tulla kasvuga tõhusalt toime. Erilist tähelepanu pöörati taotluste elektroonilisele haldusele ja aruandlusmenetlusele, sisemenetluse lihtsustamisele ja lepingute sõlmimise protsessi ning maksete laekumisaja lühendamisele.

Taotluste kasvava arvu tõttu teravnes taotlejatevaheline konkurents ja taotluste rahuldamise määr langes. Programmi viimase aasta jooksul (2013) oli näiteks kodanikuühiskonna projektide taotlejate võimalus toetust saada ainult 4,5 %, samas kui 2007. aastal oli võimalik rahastada 48 % saadud taotlustest. Sõpruslinnade projektide puhul oli valik kõige väiksem ja rahastuse sai üle 20 % taotlejatest.

Samal ajal suurenesid programmi teises pooles projektide eelarved, osalejate ning seotud partnerite ja riikide arv, mis osutas taotlejate kasvavale ambitsioonikusele.

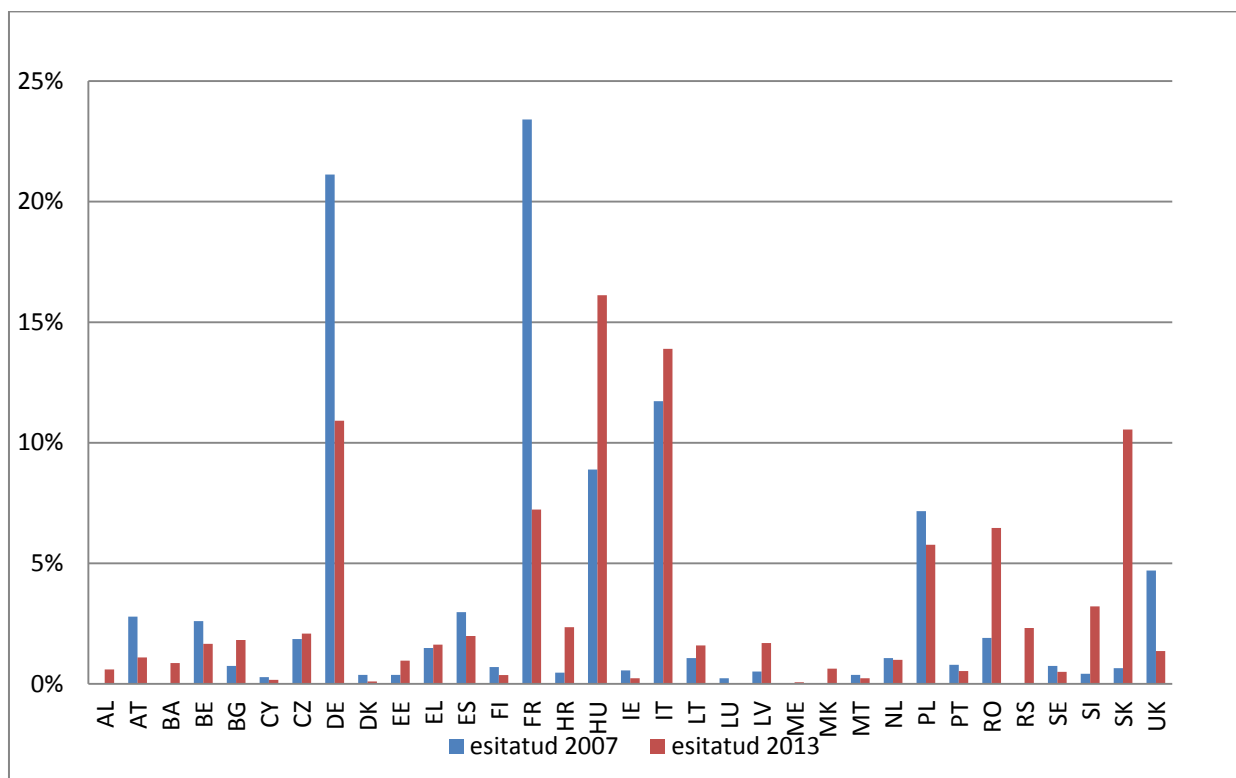
2.4. Projektide geograafiline päritolu

Kõige rohkem projekte esitas liikmesriikidest Saksamaa (2 791), talle järgnesid Prantsusmaa (2 537), Ungari (2 434), Itaalia (2 265) ja Poola (1 219).

2007. aastal tuli üle 70 % esitatud projektidest nimetatud viiest riigist. 2013. aastal oli nende osakaal 54 %. Kuigi Prantsusmaa ja Saksamaa ning vähemal määral ka Poola osakaal vähenes märkimisväärselt, kasvas märgatavalt Itaalia ja eelkõige Ungari osakaal. Ungari esitas programmi viimase aasta jooksul kõige rohkem taotlusi.

Ajavahemikul programmi esimesest kuni viimase aastani kasvas järsult Ida-Euroopa ja Balkanimaade suhteline osakaal esitatud taotlustest ning Kesk- ja Põhja-Euroopa suhteline osakaal vähenes. Peale Ungari kasvas samal perioodil märkimisväärselt ka Slovakkia, Rumeenia ja Sloveenia esitatud taotluste arv ning kolme Balti riigi taotluste arv kolmekordistus, samas kui Luksemburg, Taani ja Portugal osalesid programmis piiratud ulatuses. Seda saab osaliselt põhjendada asjaoluga, et nendes riikides ei ole spetsiaalseid kontaktpunkte programmi „Kodanike Euroopa” jaoks.

2013. aastal esitatud projektide protsent 2007. aastaga võrreldes (riikide kaupa)

Allikas: Tegevusaruanne 2007–2013 (EACEA)

2.5. Osalejad ja partnerid

Esitatud projektides osalejate arv kasvas aastate jooksul. Üldiselt kasvas projekti otseste osalejate arv 700 000-lt 2007. aastal 1 175 000-ni 2013. aastal. Selle põhjuseks oli osalejate arvu kasv kodanikuühiskonna projektides ja suhteliselt väikeste sõpruslinnade kohtumiste arvu järkjärguline langus.

Iga projekti partnerite koguarv kasvas märgatavalt. Näiteks ajavahemikus 2007–2013 kahekordistus kodanikuühiskonna projektide ja sõpruslinnade võrgustike partnerite arv.

Paistab, et taotlejate kogemused suurenesid aastate jooksul ja seega esitasid nad keerulisemaid projekte, kuhu oli kaasatud rohkem osalejaid.

2.6. Projektide kvaliteet

Programmi rakendamise esimesel aastal (2007) kujutasid sõpruslinnade projektid endast tihti eri riikidest pärit inimeste kohtumisi, mille käigus arutleti mitmete üldiste teemade üle, nagu kultuur, noored, haridus, sport, turism või skaudiliikumine.

Tänu komisjoni ja rakendusametuse sihipärastele ja strateegilistele meetmetele kasvasid programmi sõpruslinnade ja linnade võrgustike meetmete raames rahastatud projektid järkjärgult oma mahult, muutusid struktureeritumateks ja ambitsioonikamateks. Lisaks vastasid need paremini programmi eesmärkidele ja iga-aastastele tööprogrammidele, hõlmates rohkem linnasid ja keskendudes konkreetsematele probleemidele, nagu rahandus- ja majanduskriis, keskkonnaprobleemid või rändajate ja liikuvate töötajate lõimumine jne. Nendel projektidel oli kodanikele tõenäolisemalt suurem mõju.

Lisaks kitsendati nõudeid mälestamise, kodanike ja kodanikuühiskonna projektide sisule. Tänu sellele vastasid projektid paremini programmi eesmärkidele. Selle tulemusel esitas aina rohkem suuri organisatsioone uuenduslikumaid projekte, millel oli tugevam Euroopa mõõde.

2.7. Organisatsiooni struktuuriabi

Programmi „Kodanike Euroopa” käsitleva otsuse kohaselt muudeti programmi perioodi jooksul tegevustoetuste rahastamismehhanismi. Ajavahemikus 2007–2009 anti struktuuriabi mitmele eksperdirühmale ja kodanikuühiskonna organisatsioonile,⁴ samas kui programmi teises pooles eraldati tegevustoetusi konkursikutsete alusel. Üleminek konkrentsipõhisele valikumenetlusele suurendas taotlejate ja toetusesaajate jaoks survet, mille tulemusena aga esitati ambitsioonikamaid ja suurema mõjuga tööprogramme.

3. MIDA SAAVUTATI PROGRAMMIGA „KODANIKE EUROOPA”?

3.1. Keeruline poliitiline kontekst

12 uue liikmesriigi ühinemine ajavahemikus 2004–2007 muutis Euroopa integratsiooni süvendamise keeruliseks. See tõi selgelt esile vajaduse jõuda ühisele arusaamisele Euroopa kultuurist ja väärtustest ning samal ajal hõlbustada kodanike osalemist Euroopa projektides ja edendada kodanike osalust Euroopas.

Ajavahemikus 2007–2013 puutusid ELi institutsioonid kokku ka majanduskriisi tagajärgedega, mis mõjutasid paljusid Euroopa kodanikke ja nende igapäevaelu. Seistes vastakuti Euroopa integratsiooni eelistes kahtlevate populistlike liikumiste valimiseduga, sai ELi jaoks oluliseks näidata oma lisaväärtust ja arvestada ELi kodanike peamiste muredega.

3.2. Programmi „Kodanike Euroopa” olulisus

Programm „Kodanike Euroopa” suurendas kodanike teadlikkust ELi tegevustest ja saavutustest, aitas kaasa sellele, et kodanikud peaksid Euroopa Liitu omaks, ning parandas vastastikust mõistmist ja sallivust keerulises olukorras.

Vastupidiselt enamikule ELi rahastamisprogrammidele, mis on otseselt seotud konkreetsete ELi poliitikavaldkondadega, täitis programm „Kodanike Euroopa” selle tühimiku ja tegeles komisjoni üldise eesmärgiga tuua kodanikud ELile lähemale järgmiste vahendite abil:

- kodanike osalust edendavad meetmed;
- projektid, mis aitavad kaasa kodanike osalemisele kodanikuühiskonnas;
- projektid, mis tekitavad huvi kõigi ELi identiteeti ja ülesehitamist puudutavate küsimuste vastu;
- foorum dialoogi pidamiseks kodanikega, hõlmates väga mitmeid ülemaailmses poliitilises ja ühiskondlikus kontekstis tegutsevaid organisatsioone.

⁴ Struktuuriabi on ette nähtud järgmistele organisatsioonidele: *Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Nõukogu, Groupement d'études et de recherche Notre Europe* ja *Institut für Europäische Politik, Euroopa sotsiaalvaldkonna valitusväliste organisatsioonide platvorm, Euroopa Liikumine ja Euroopa Põgenike ja Pagulaste Nõukogu, Association Jean Monnet, Centre Européen Robert Schuman ja Maisons d'Europe.*

Programm toimis olulise kanalina tavakodanike jaoks, kes tahtsid ELiga seotud teemasid arutada ja nendega tegeleda, ning dünaamilise koostööplatvormina kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja kohalike ametivõimudele kodanikutegevuste arendamiseks (vt näited lisas). Programm eristus piisavalt muudest programmidest nii oma ulatuse, meetmete ja sihtrühmade poolest ning täiendas neid seetõttu.

Peale selle oli programmil riiklikul tasandil tähtis roll, sest liikmesriikides ei olnud samal perioodil eriti sarnaseid algatusi.

3.3. Väärtuste edendamine

Mitmed programmi projektid aitasid kaasa nende põhiväärtuste edendamisele, millele tuginevad Euroopa ühiskonnad, nagu rahu, sallivus, vastastikune mõistmine ja solidaarsus. Nende väärtuste edendamine, Euroopa kodanike kaasamine integreerimisse ja Euroopa ajaloo aktiivse mäletamise idee on Euroopa projektide olemuslik osa. Tegemist on ühist huvi pakkuvate küsimustega, kus ressursside ühendamine loob lisaväärtust.

Programmi rakendamise hindamine näitas, et eurooplaste kokkutoomine eri liikmesriikidest, et arutada ühist huvi pakkuvaid küsimusi ja nende kallal tööd teha, suurendas nende teadlikkust põhiväärtustest, ühiskondliku osaluse määra ja lõpptulemusena kaasatust Euroopa Liidu tegevustesse. Samas aitavad vastastikust mõistmist, mitmekesisust, dialoogi ja teiste austamist edendavad meetmed luua ühtekuuluvustunnet ja Euroopa identiteeti, mis tugineb ühisele arusaamale Euroopa väärtustest, kultuurist, ajaloost ja pärandist. Need algatused võivad potentsiaalselt muuta osalejate suhtumist teistesse Euroopa kodanikesse, suurendada nende osalust demokraatlikes protsessides ning süvendada teadmisi Euroopa Liidu, ELi institutsioonide ja protsesside kohta ning tekitada nende vastu suuremat huvi.

See oli pea kõigi programmi projektide ja tegevuste ajendiks, alates väga väikestest sõpruslinnade projektidest, kus ühekordsetel üritustel osales suhteliselt vähe kodanikke ja riike, kuni suurte tegevustoetusteni, mis võimaldasid valitsusvälistel organisatsioonidel saavutada kodakondsusele pühendatud eesmärged poliitilisemal ja institutsionaalsemal tasandil⁵ (vt näited lisas).

3.4. Mõju osalevatele organisatsioonidele

Programm aitas edendada sõpruslinnade liikumist, julgustades linnu ja omavalitsusi mõtlema teemapõhisemalt, võttes arvesse poliitikat. Sõpruslinnade võrgustik oli uus meede, mida komisjon tutvustas vahetult pärast programmi „Kodanike Euroopa” (2007–2013) algust, et täiendada traditsioonilist sõpruslinnade meedet uut tüüpi suurte projektidega, mille eesmärk on suurendada mõju ja jätkusuutlikkust. See oli juba iseenesest innovaatiline ja andis osalevatele linnadele võimaluse luua kestvad sidemed, saavutada märkimisväärsed tulemused ja võtta osa poliitika kujundamisest. Sõpruslinnade võrgustike meetme taotluste arv kasvas seetõttu ajavahemikus 2007–2013 üle 50 %.

Programmi raames toetati kodanikuühiskonna organisatsioone nii tegevustoetuste kui ka projektide rahastamise kaudu. Selle käigus toetati mitut ELile keskendunud organisatsiooni, kes edendasid kodanikuaktiivsust eri viisidel. See tagas, et asjakohastele valdkondadele pöörati pidevalt tähelepanu ja ELi poliitika aruteludes osalesid sõltumatud mõtlejad. Peale selle said kodanikuühiskonna organisatsioonid ja nende partnerid tänu programmis osalemisele tõsta oma võimekust ja koguda rahvusvahelisi kogemusi ning õppida üksteiselt ja luua jätkusuutlikke võrgustikke.

⁵ Ecorys, *Interim evaluation of the Europe for Citizens Programme 2007–2013*, 2011.

Ajaloolise mälu meetmete tähtsus kasvas programmi jooksul. Holokausti ja genotsiidiga seotud tundlikke teemasid käsitlevate projektide puhul lõi komisjoni oma sekkumise kaudu olulist lisaväärtust, julgustades vaba arvamustevahetust ja teiste seisukohtadega arvestamist.

Programmis „Kodanike Euroopa” oli ajavahemikul 2007–2013 ligikaudu 7 miljonit otsest osalejat.

Programm jõudis pea 25 000 linnani Euroopas ja selle käigus loodi 350 linnade võrgustikku, kes koondusid ühiste teemade ümber. Kodanike probleemidega tegelemiseks mobiliseeriti 4 250 kodanikuühiskonna organisatsiooni. Üle 500 organisatsiooni oli seotud kodanikele suunatud ajaloolise mälu meetmetega.

3.5. Mõju poliitika kujundamisele

Poliitika mõjutamise seisukohalt suudeti programmi ulatust suurendada ja kaasata kodanikud protsessi nii kohalikul kui ka piirkondlikul tasandil. Siiski oli suhteliselt vähetõenäoline, et inimestele kohalikul tasandil suunatud väikesed projektid hõlmaksid poliitika mõjutamiseks vajalikke teadmisi ja ambitsioone. Suuremad projektid, nagu sõpruslinnade võrgustikud, kodanikuühiskonna projektid ja toetusmeetmed, andsid võimaluse poliitikat kodanike abiga mõjutada, aga nende projektide puhul oli raske jõuda nende inimesteni, kes ei olnud juba aktiivselt kaasatud.

Osalejate võimalus mõjutada poliitikat oli suurem seal, kus neil oli võimalus luua seoseid poliitika kujundamise protsessiga. Tegevustoetused ja kodanikuühiskonna projektid, mille eesmärk oli poliitika kujundamisprotsesside mõjutamine Euroopa tasandil, olid osaliselt edukad, olenevalt nende konkreetsetest mehhanismidest, sihtrühmadest ja meetoditest. Otsustav roll oli sellistel teguritel nagu jätkusuutlike võrgustike loomine (nt Euroopa kodanike aasta liit, EYCA) ja konkreetsete sihtrühmade kaasamine (nt lapsed, noored või ebasoodsas olukorras olevad inimesed, nagu kaugematest maapiirkondadest pärit inimesed).

Peale selle panustas programm poliitika kujundamisse ELi tasandil nn *struktureeritud dialoogi*⁶ kaudu, tänu millele tagati sõltumatu kodanikuühiskonna hääl ELi aruteludes, viidi läbi uuringuid kodakondsusega seotud probleemide kohta ja korraldati foorum komisjoni ja teiste institutsioonide vaheliseks dialoogiks.

Reaalselt suudeti poliitikat mõjutada Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta (2011) ja Euroopa kodanike aasta (2013) käigus, kus programmi rahastatud projektid suurendasid teadlikkust ELi rolli kohta vabatahtliku tegevuse ja kodakondsuse valdkondades ning tekitasid seega sünergia selle valdkonna Euroopa meetmete kavas.

4. JÄRELDUSED

Programm „Kodanike Euroopa” (2007–2013) tekitas kodanikes suurt huvi, nagu on selgelt näha taotluste kasvavast arvust. Kodanikud tahavad aruteludest osa võtta ja öelda välja oma arvamuse ELi poliitika kohta, mis mõjutab nende igapäevaelu. Euroopa Komisjon peab Euroopa kodakondsust Euroopa integratsiooni tugevdamisel ja selle protsessi kaitsmisel väga

⁶ *Struktureeritud dialoog* tähendas regulaarseid kohtumisi komisjoni teenistuste ja ligi 50 programmiga aktiivselt tegeleva Euroopa põhiorganisatsiooni vahel, et arutada programmi ja selle rakendamisega seotud probleeme.

oluliseks ning tahtis seepärast programmi kaudu anda kodanikele võimaluse oma seisukohtade väljendamiseks ja õhutada kodanikke üldiselt Euroopa projektidest rohkem osa võtma. See lähenemine põhines arusaamal, et osalemine suurendab teadlikkust ELi küsimustest, parandab vastastikust mõistmist ja Euroopaga identifitseerumist ning panustab seega Euroopa integratsiooni pikaajalise protsessi konsolideerimisele.

Isegi kui programmi pikaajalist mõju on keeruline hinnata, edendas see edukalt kodanike osalust ja demokraatlikku kaasatust ning jõudis väga paljude kodanikeni, kes muidu ei oleks Euroopa projektis osalenud. Ainsa otse kodanikele suunatud ELi programmina andis see ainulaadse võimaluse kaasata tavalised ELi kodanikud alt ülespoole lähenemisviisi abil. Programmi mõju kasvatas märkimisväärselt asjaolu, et viimase kolme aasta jooksul olid projektid kvaliteetsemad ja laiaulatuslikumad, tihedamalt seotud kodakondsuse ja kodanike osaluse põhiteemadega ning nendest võttis osa palju esmakordseid osalejaid. Tulevikus arendatakse programmi edasi, arvestades eelarve tingimustega ja seades eesmärgiks maksimeerida programmi mõju ning kasutada rahalisi vahendeid strateegiliselt, pöörates tähelepanu meetmetele, mis on suunatud otse kodanikele.

2017. aasta detsembris esitatakse programmi „Kodanike Euroopa” (2014–2020) vahehindamine ja selle käigus kontrollitakse, mil määral on järelhindamises antud soovitusi järgitud.

LISA

1. LISA. PROGRAMM „KODANIKE EUROOPA”: HEA TAVA PROJEKTIDE NÄITED

SÕPRUSLINNAD JA NENDE VÕRGUSTIKUD

Vabatahtlik tegevus Euroopas EUR-VOL

Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta (2011) jooksul võõrustas Trogiri linn (Horvaatia) seitsme Euroopa partnerlinna delegaate neljapäevase ürituse raames, kus käsitleti vabatahtlike tegevuse väärtust. Sellega püüti suurendada avalikkuse teadlikkust, kaasatust ja arusaamist vabatahtlike organisatsioonide panusest ühiskonda. Konverents sillutas teed uute koostöövõrgustike loomiseks ja ühisteks vabatahtlikeks tegevusteks keskkonna, kunsti ja keeleõppe vallas. Konverentsi lõpus allkirjastasid linnade esindajad ametliku koostöö memorandumid.

Euroopa maakogukondade harta

Euroopa maakogukondade harta on alates 1989. aastast toonud kokku 28 maakogukonda kõigest 28 ELi liikmesriigist. See laiaulatuslik võrgustik on keskendunud „elukvaliteedile Euroopa kogukondades” ja selle eri tahkude uurimisele, sealhulgas haridus, tööhõive, puuetega inimeste lõimumine, demokraatias osalemine kohalikul tasandil ja noorte kaasamine kogukonna ellu. Harta moto on „inimesed kohtuvad inimestega” ja seda on näha harta liikmete kohtumiste korraldamisest. Igal aastal korraldatakse võrgustiku põhikohtumine, mille raames toimuvad spetsiaalsed temaatilised kohtumised kindlate sihtrühmade jaoks. Projekti üks tulemus on ülevaade sellest, kuidas kohalikus demokraatias osalemine on eri Euroopa riikides organiseeritud.

KODANIKUÜHISKONNA PROJEKTID

„Waves of legality, waves of citizenship” (Seaduskuulekuse lained, kodakondsuse lained)

2011. aastal korraldas Itaalia sihtasutus *Giovanni e Francesca Falcone* koos nelja riigi partnerorganisatsioonidega kaks rahvusvahelist üritust, mille eesmärk oli tugevdada organiseeritud kodanikuühiskonna rolli kuritegevuse vastu võitlemisel ja selle ennetamisel. Pariisis korraldatud rahvusvahelisel konverentsil käsitleti noorte rolli. Rohkem kui 2 000 noorel oli võimalus sõita paadiga *Boat of legality* Napolist Palermosse ja osaleda sellele järgnevatel rahvakoosolekutel. Projekti kajastati meedias väga palju ja see aitas suurendada avalikkuse teadlikkust kodanikuühiskonna rollist organiseeritud kuritegevuse ennetamisel ja selle vastu võitlemisel.

EUROOPA AJALOOLISE MÄLU PROJEKTID

„Train of Remembrance” (Mälestuste rong)

Projektiga „Train of Remembrance” mälestatakse paljude Euroopa riikide lapsi ja noori, kes saadeti II maailmasõja ajal koonduslaagritesse. Näitus on välja pandud auruveduri veetavates vagunites ja jutustab kaheksast Euroopa riigist pärit lapsohvri loo. Näitus tunnustab natside vastu võidelnud liitlasriike, tänu kellele päästeti tuhandete laste ja noorte elu. Rong peatus rohkem kui 100 rongijaamas ja näitust külastas üle 380 000 inimese. Konkreetsele holokausti aspektile keskendunud näitus teadvustas paljude nüüdiseurooplaste jaoks laste ja noorte küüditamise ja hävitamise teema.